

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25 085
Maj-Stina Samuelsson
08-508 25 623

Till
Socialnämnden
2017-08-22

Barn med osäkra boendeförhållanden - Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder

Veronica Wolgast Karlberg
tf förvaltningsdirektör

Sammanfattning

Kvalitetsgranskningen avser barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd avseende barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden vid stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen-Norrmalm-Östermalm samt Spånga-Tensta. De granskade verksamheterna hade i hög grad dokumenterat planer med mål och delmål kring boendesituationen, vilket stämmer väl överens med de mål som anges i stadens program mot hemlöshet. I dokumentationsgranskningen var barnens livsvillkor ofta osynliga och det återfanns barnkonsekvensanalyser i låg grad varför utvecklingsarbetet behöver fortsätta.

Bakgrund

I Stockholm stads budget för 2017 ska arbetet inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd utgå från ett tydligt barnperspektiv. Det fastställs att alla barn ska ha jämlika uppväxtvillkor och barnkonventionens ställning ska stärkas och i samband med att ekonomiskt bistånd beviljas ska särskilt barnens behov uppmärksammas.¹ Utifrån ovanstående beslutades att under mars-juni 2017 genomföra granskning av hur barnperspektivet beaktas i handläggningen av ekonomiskt bistånd vad gäller barn med osäkra boendeförhållanden.

Utgångspunkten från socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskningar är Socialstyrelsens definition av god kvalitet, vilket är när tjänsterna svarar mot de mål som beslutats, samt när tjänsterna

- bygger på respekt för människors självbestämmande och integritet
- utgår från en helhetssyn, är samordnade och präglas av kontinuitet
- är kunskapsbaserade och effektivt utförda
- är tillgängliga
- är trygga och säkra, och präglas av rättssäkerhet i myndighetsutövningen²

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 augusti 2017. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 augusti 2017. I socialtjänstinspektörernas rapport om barn med osäkra boendeförhållanden har inspektörerna uppmärksammat jämställdhetsperspektivet.

Ärendet

Sammanlagt granskades 45 slumpvis utvalda ärenden avseende barnfamiljer som under 2016 varit aktuella för beviljat bistånd eller avslag avseende akut logi. Vidare hölls en intervju med representanter från ledning och socialsekreterare vid varje stadsdelsförvaltning.

Merparten av familjerna vars handläggning slumpvis valts ut bestod av utrikesfödda ensamstående kvinnor med barn, vilket stämmer väl överens med stadens egen kartläggning.³ Forskning visar också att ensamstående mödrar lever med sämre ekonomiska omständigheter

¹ Stockholms stads budget 2017. Dnr 180-612/2016. s 96.

² <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>.

³ Rapport om barnfamiljer med socialtjänstkontakt i Stockholms stad som lever under osäkra boendeförhållanden. Dnr 3.1.1-119/2017.

än de flesta andra grupper i samhället.⁴ Mot bakgrund av ovanstående samt det faktum att deras barn också enligt forskningen är överrepresenterade inom den sociala barnavården⁵ bör stora ansträngningar göras för att tidigt och kontinuerligt uppmärksamma familjernas behov.

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i socialstyrelsens definition av god kvalitet.

Trygghet och säkerhet

I det granskade materialet framkom få uppgifter om det enskilda barnets situation. I många avslagsbeslut fanns en hänvisning till att barnperspektivet var beaktat, dock saknades i flertalet en tydlig analys utifrån kort- och långsiktiga konsekvenser för barnet. I sammanlagt 27 % av ärendena återfanns en barnkonsekvensanalys.

I några avslagsbeslut avseende akut logi var grunden för avslaget att föräldrarnas eget ansvar för försörjning och boende skulle stimuleras, vilket på lång sikt skulle gynna barnet. Det framgick inte varför den kortsiktiga konsekvensen av att barnet akut riskerade att stå utan tak över huvudet bedömdes som mindre allvarlig. Föräldrarna har utifrån sin förmåga huvudansvaret för att säkerställa att barnen får sina behov tillgodosedda och forskning visar att barn gynnas av att föräldrarna blir självförsörjande.⁶ Socialtjänstinspektörerna vill samtidigt understryka socialtjänstens yttersta ansvar och att detta, inför ett eventuellt avslag, inkluderar att tillförsäkra sig om att barnet har tak över huvudet.

Att som i Spånga-Tensta följa upp barnkonsekvensanalyser i medarbetarsamtal är ett bra sätt att systematiskt arbeta med frågan. Vid Kungsholmen-Norrmalm-Östermalm återfanns flest barnkonsekvensanalyser och vid intervjun framkom att enheten prioriterat frågan högt. Att implementera barnperspektivet i vuxenhandläggningen är ett pågående arbete såväl vid de granskade stadsdelsförvaltningarna som vid socialförvaltningen och på sikt kommer resultaten därför troligen att förbättras.

⁴ Hugo Stranz och Stefan Wiklund. I välfärdssamhällets marginal – om socialbidragstagande bland ensamstående mödrar av svensk och utländsk härkomst. 2011.

⁵ Tommy Lundström och Marie Sallnäs. Klass, kön och etnicitet i den sociala barnavården. 2003.

⁶ Stödmaterial – barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd. Socialförvaltningen, Stockholm stad. 2016.

Självbestämmande och integritet

Barns delaktighet är ett utvecklingsområde inom försörjningsstödshandläggningen. Att barn gjordes delaktiga förekom i något enstaka ärende i det granskade materialet.

Helhetssyn och samordning

Samverkan med barn- och ungdom förekom i ungefär en tredjedel av de granskade ärendena, mest vid Kungsholmen-Norrmalm-Östermalm. Framför allt i de mest komplicerade ärendena är en tät samverkan med grund i bägge enheters kompetens avgörande för att tillvarata barnets behov. Samsyn gällande när föräldern brister i omsorgsförmågan behöver utvecklas mellan enheterna.

Ett sätt att lindra utsattheten hos de aktuella barnen skulle kunna vara att systematiskt se över det enskilda barnets behov av kompensatoriska åtgärder. Sådana åtgärder framkom i några ärenden vid varje stadsdelsförvaltning vilket är positivt. Frågan om kompensatoriska åtgärder bör ingå i mallar och rutiner.

Kunskapsbaserat arbete och effektivitet

De granskade verksamheterna hade i hög grad dokumenterat planer med mål och delmål kring boendesituationen, vilket stämmer väl överens med de mål som anges i stadens program mot hemlöshet.

I det granskade materialet förekom i drygt hälften av ärendena många beslut om bistånd avseende logi som avsåg 1-15 dygn. Detta medförde en omfattande administrativ börda för socialsekreteraren och många kontakter med socialtjänsten för familjen. Det innebar troligtvis även en påtaglig osäkerhet och stress för familjerna. Många av de aktuella familjerna stod långt från ett eget boende och det framstod inte som att deras förutsättningar sannolikt skulle förändras inom de få dagar som biståndsbeslutet omfattade. Granskningen visar inte att korta beslut är ett effektivt arbetssätt. Vid Enskede-Årsta-Vantör, som hade lägst andel kortvariga beslut, hade familjerna samtidigt den kortaste boendetiden på hotell innan de kom vidare till en bättre boendeform.

Tillgänglighet

Att bo-handläggarna i Spånga-Tensta erbjuder stödsamtal till klienter som står i skedet innan akut bostadslöshet är ett bra sätt att arbeta förebyggande. Vid Enskede-Årsta-Vantör lyckas bo-resursen jämförelsevis snabbt att arbeta vidare familjerna till ett bättre boendalternativ än vandrarhem vilket också visar på vikten av intensivt stöd.

Endast ett fåtal förtursansökningar och remisser till SHIS fanns i det granskade materialet. Eftersom SHIS är stadens främsta bo-sociala

insats är det angeläget att samverkan förbättras så att insatsen blir mer tillgänglig för de berörda barnfamiljerna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende barn med osäkra boendeförhållanden vid tre stadsdelsförvaltningar. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilagor

1. Barn med osäkra boendeförhållanden –
Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning